

BISERICA și ȘCOLA.

Foie bisericească, școlastică, literară și economică.

Eșe odată în săptămână: DUMINECA.

Prețul abonamentului:
 Pentru Austro-Ungaria pe an . . . 5 fl.—cr.
 „ „ „ „ jum. an 2 „ 50 „
 Pentru România și străinătate pe an 7 „ — „
 „ „ „ „ „ j. a. 3 „ 50 „

Prețul inserțiunilor:
 Pentru publicațiunile de trei ori ce conțin
 cam 150 cuvinte 3 fl., pana la 200 cuvinte
 4 fl. și mai sus 5 fl. v. a.

Correspondențele să se adreseze la Redac-
 țiunea dela
 „BISERICA și ȘCOLA“
 Iar banii de prenumerațiune la
 — „Tipografia diocesană în Arad.“ —

Pastorală Pr. S. S. Metropolitului Primate al României.

Cu ocasiunea sântului și marelui post de 40 de zile, Inaltă Preasânțitulă Domnă Calinicu, Metropolitul Primate al României, a adresat clerului și poporului eparchial o carte pastorală, remarcabilă pentru sublimele sale învățături și povățuiri spirituale.

Conform anticei discipline bisericesci, și după exemplul marilor păstori ai bisericii ortodoxe, Preasânția Sa trimite învățăturile pastorale credincioșilor sei în timpul cel mai potrivit, destinat de biserică pentru îndreptarea și edificarea creștinilor, în timpul postului quadragesimal! Da! căci serbătorea învierii, Sântele Paști, numai astfel vor fi serbate cu demnitate, dacă creștinii se vor pregăti spre această prin exercitarea tuturor virtuților creștine.

Indemnarea la exercitarea virtuților creștine este scopul pastoralei Preasânției Sale. Și în vederea acestuia, care român ortodox nu va da ascultare doiosului glas archipăstoresc? O ce sublimă este evangelia lui Christos, cum ne unesce ea prin învățăturile sale pre toți, fărăosebire de țară, într'o turmă și într'un staul, având un singur păstori!

Destinsă prin tonul didactic și instructiv, pastorală Preasânției sale se caracterisă prin critica energică asupra direcțiunii, ce a luat societatea română prin desprețuirea instituțiilor bisericesci. „Cei ce critică saș defaimă instituțiunile sântei noastre biserici nu-și cunosc drepta și stânga lor,“ dice Preasânția Sa.

Recomandăm preoților cât și laicilor, spre citire această sublimă pastorală a celui mare prelat român, din care împreună cu dulceta limbei românesci, vor gusta dulceta vecinicilor adevăruri evanghelice, ce le vestesce.

CALINICU

Cu mila lui Dumnezeu smeritulă Archiepiscop și Mitropolit al Ungro-Vlachiei și Primat al României.

Tuturoră iubitorilor de Dumnezeu fraților Episcopii, Prea-Cuvioșilor Archimandriți și Egumeni, Cucernicilor Protoerei, Preoți și Diaconi, și tuturoră bine-credincioșilor creștini de totă vârsta și de totă starea, din cuprinsul Jurisdicțiunii Nostre duhovnicești, hară fie vouă și pace dela Dumnezeu și Mântuitorul nostru Isus Christos, țară dela smerenia Noastră binecuvântare și dorință de sănătate, prosperitate și mântuire în Domnul!

Marele Apostol al necurilor, Sântul Pavel, în vederea prețioșilor zile de pocăință în care ne introduce Sânta noastră Biserică în fie-care an, cu deosebire în acest timp al începutului primăverii, se exprimă: *Iată vreme bine-primită, iată ziua mântuirii!* De și tot timpul și toate zilele din cursul anului trebuie să fie întrebuințate de creștinii în interesul mântuirii sufletesci, totuși Biserică având în vedere și nenumăratele nevoi trupesci, nenumăratele ocupațiuni, cu care tot cetățenul este dator să vină în ajutorul și pentru prosperitatea familiei respective și a societății în genere, — a destinat Sântele posturi ca stadii speciale pentru cei ce vor să se perfecționeze duhovnicește, și le-a așezat în timpurile cele mai potrivite și mai îndemănatece din toate punctele de privire. Așa, primăvara, înainte de a începe ori-ce ocupațiune serioasă câmpenă, când schimbarea aerului are o influență deosebită asupra organismului nostru vital, și când reînvierea plântelor ni pune în perspectivă, într'un chip atât de eloquent, reînvierea noastră din amărțire și renascerea duhovnicească, Biserică ne întimpină cu postul mare, postul cel mai lung și mai necesar, postul învierii saș al Pașcelor.

După un interval de două luni și jumătate, aproape trei, când munca câmpului cea mai grea este aproape terminată, când însăși natura

ni recomandă a ne ușura și sprinteni pentru ca să putem lupta în contra căldurilor verei, când acestu anotimpu ni amintesc lupta înferbntată a Bisericei contra idolatriei și ostenelele cele mari prin care Sântii apostoli au făcutu să triumfe adevêrulü Evangelicü, Biserica ni pune înainte Postulü numitü alü *Sânților Apostolö*.

După alte câteva septemâni, în vedere cu apropierea tómei, când se adună recólta pâmêntului cea mai bogată și mai seriósă, când acestu anotimpu ne îndemnă și pre noi să fim serioși observatori la faptele nóstre chrestinesci — care sunt fructulü dragostei cătră Dumneđeu și aprópele, când cea mai onorată, cea mai curată și cea mai nevinovată și fără prihană dintre muritorü, ni dă unü esemplu viu în chiar persóna sa despre starea de proslăvire, trecerea din mórte la viață, la care Dumneđeu chiamă pe toți aleșiü sêi s'au deosebitü în arena virtutei, — Sânta nóstră Biserică ni propune: *Postulü Adormirei* sau alü *Sânta-Măriei*.

Trece, în fine, tóмна, vine iarna — icóna morței generale. În organismulü nostru vitalü se petrece iarăși o schimbare aprópe radicală; purificarea sângelui reclamă numai de cât nutrirea cu vegetale. În fața tabloulü care ni represintă mórtea îngrozitóre, omulü trebuie să se pocăescă, trebuie să se gândescă seriosü la provisiunile morale ce și-a adunatu, pentru ca să pôta trece distanța ce separă viața de mórte. Anotimpulü iernei ni mai represintă vécurile de láncezélă, de durere, de țipetü, prin care a trecutü omenirea pécátósă mai înainte de venirea în lume a Rêscumpêratorului; și nimicü nu pôte fi mai învêțatorü pentru presentü ca Istoria trecutului! Acestu anotimpu ni pune în fine în perspectivă și așteptarea diley înfricoșate în care Mântuitorulü nostru din trecutü și presentü, va veni a dóua óră, ca judecatorü înfricoșatü, spre a cere sémă fie-căruia de faptele ce va fi săvêșitü în viață, a remunera virtutea și a pedepsi crimele. Începutulü acestui anotimpu Biserica îl inaugurează iarăși cu unü postü mare, cu *Postulü Născerei Domnului*.

Cunósceți, vedeți Iubiților mei frați și fi spirituali, că *tóte în înțelepciune sunt făcute!* Și toți acei ce critică sau defaimă instituțiunile Sântei nóstre Biserici, *nu-și cumoscü drépta și stânga lorü!*

Dacă am đisü mai susü că, cu deosebire Postulü în care întrămü, Postulü mare sau alü Pașcelorü, ni servece ca timpulü celü mai priinciosü pentru mântuire, trebuie, iubiților, să recunóscemü întru acésta o iconomie, o condescendință din partea lui Dumneđeu și a Bisericei. Acésta trebuie să ne aducă aminte de parabola

Domnului cu lucrătorii tocmiți ca se lucreze în viea sa. Nu suntemü dintre cei de la óra întâia, nici din a treia, nici din a șésea, nici din a noua măcar, ci suntem de la óra unspredecea! Suntem trândavi și somnorosi; s'a stinsü în noi zelulü credinței, ni s'a consumatü mai de tot oleulü dragostei. Și iacă pentru ce Biserica cere dela noi mai puținü, iacă pentru ce Domnulü viei este dispusü a remunera măcar bunăvoința nóstră. Durere însă, că la cea mai mare parte din noi lipsesce și acésta. Nu sunt departe de noi timpurile când strămoșii, moșii și chiar părinții unora dintre noi ni dádea exemple de cea mai înfocată religiozitate; multe din casele părinților nostri ni presentaü aspectulü unei capele sau a unei mici Biserici; vedeai acolo mulțime de icóne, care de care mai frumoșe și mai bogate, în argintü și aurü; găsiaü tóte cărțile serviciului divinü, și nu stând de paradă, ci întrebuințate la închinăciunile de séră și de demință. Duminicile și sêrbătorile se găsiaü bisericile pline de închinători; erau boeri mari cari cetiaü și cântaü la strană mai tot serviciulü divinü; erau dintre neguțatorii cei mari cari făceaü serviciulü de paraclisiarhü, aprindënd candelile și luminările, purtând sfeșnicile, tocând, trágând clopotele, și altele. Astăzi însă ce vedemü? Nu numai o recelă și nepăsare de lucrulü Domnului, nu numai somnolență și trândăvie, dar chiar sfiälă, rușinare și desprețü. Sunt fórté puținü acei creștini cari să aibă curajulü de a sustinea religiunea în publicü, de a mărturisi pe Domnulü și Mântuitorulü lorü înainte ómenilorü, pentru ca și ei să merite a fi mărturisiți de elü înainte Părintelü cerescü și a ángerilorü lui Dumneđeu. Sunt, din contra, mulți de acei ce se rușineză de Domnulü înainte ómenilorü, și de cari se va rușina și Elü înainte Părintelü cerescü și a ángerilorü sêi. Sunt iarăși creștini de ocaziune, cari vorbescü cu multü emfasü de Biserica și Școlă, cari recunoscü Biserica de paladiü alü limbei și naționalității, de protectóre a științelorü și artelorü, dar care în faptü n'au nici o considerațiune, nici unü respectü pentru ea.

Dar precum Școlă nu se pôte desconsidera și desprețüi fără ca asemine purtare să atragă după sine ignoranța școlarilorü desprețuitori, totü așa, Biserica părăsită, instituțiunile ei nebagate în sémă, — tristele consecinți nu o atingü pe ea, ci ne atingü pe noi, atingü familia, societatea și chiar Statulü.

Biserica ca și Școlă, fiind făcută pentru omü, nu numai că și face detoria a primi în sînulü ei pe *toți cei osteniți și însărcinați*, pe toți cei însetați de adevêrü și flămânđi de dreptate, dar alérgă, *chiamă cu înaltă strigare la paharü, đicënd: celü ce este nêînțeleptü să se abată la mine;*

și veniți de mâncați pâinea mea și beți vinul carele l'am turnat vouă. Lăsați neînțelepciunea și veți fi vii, ca să domniți în veac.

Și în adevăr, iubiților, neînțeleptu este tot celu ce nu ascultă ci părăsește calea bisericeii; neînțeleptu în toate sfaturile, în toate căile, și în toate întreprinderile sale; pentru că afară de biserică nu pôte fi mântuire în nici o privință. Celu abătutu de la calea bisericeii, este, dupre înțeleptulu, *rătăcitulu de la calea adevărulu, lumina dreptăței nu-î strălucesce și soroale nu-î răsare; este plinu de cărările fără-de-legi și ale perdelerei; umblă pe cărări ne-umbrate, și nu cunoșce calea Domnulu* (Intel. Sol. V, 6, 7). Și cei-cu nu cunoscū calea Domnulu, *umblă în calea lui Cain*, dupre cum dice Apostolulu (Iuda 11, 12, 13), *alergă voioși în rătăcirea lui Valaam, pentru plată; sunt ca nisce nori fără de apă, care se pôrtă de vânturi, ca nisce arbori tomnatici și fără fructe, ca nisce valuri furioșe de mare, ca nisce stele rătăcitoare, cărora în eternu se păstrează negura întunericulu.*

Ingrozitoare este, iubiților, ignoranța spirituală, înfricoșată seceta și fometea de adevărulu științei; dar de o mie de ori mai îngrozitoare este ignoranța de adevărurile mântuirii și fometea și secetea de dreptate saū de viața îmbunătățită. Căci lipsa culturai spirituale nu perde pe omu, nu-lu abate de la fiitorea sa destinațiune; dovadă miliónele de sânti cari s'au proslăvitū și se proslăvescū în totă lumea creștină, nu pentru merite științifice, ci pentru cultura inimei, pentru diferitele feliuri de virtuți evangelice ce au practicatū în acéstă viață. Cultura inimei, prin urmare, educațiunea în spiritulu evangelicu, iacă spre ce trebuie să tindă totă ocupațiunea noastră, totă viața noastră.

Greșala noastră, iubiților, greșala capitală, este că totdeauna confundăm mijlocele cu scopulu, și luăm mijlocele dreptu scopu. Căci știința, înțelepciunea lumescă, educațiunea civilă, nu sunt de cât mijloce care se întrebunțază spre a face din omulu naturalu unu omu adevăratu, omu dupre Dumneđu. Și nime nu pôte tăgădui, că foarte puținū și foarte rarū aceste mijloce atingū scopulu lorū. Este mare numėrul învățăților, dar foarte micū numėrul celorū aleși. Sunt foarte puțini acei ce prin știința lorū aducū pacea, armonia și binefacerea în toate privințele, atât în sīnulu familiei lorū, precum și în sīnulu societăței și spre fericirea patriei. Sunt din contră foarte mulți, cari facū din știința o armă perfidă și teribilă spre a lupta în contra fraților lorū numai în profitulu lorū materialu și spre dauna generală. Prin școlă, prin știința, veți avea capacități, somități, genii destule; nu veți avea însă inimi largi, inimi nobile, care

să se verse, așa dicēnd, pe altariulu iubirei de aprōpelai, pe altariulu binelū comun, pe altariulu patriei.

Asemine genii de inimă le formēză, le nasce Biserica, prin mijlocele și instituțiunile sale speciale; mijloce de care înțeleptii veaculu își rid. Școlă, educațiunea lumescă, inspirānd omulu o mândrie personală, o prea mare încredere în sine, se pare că protege și propagă egoismulu; și unde domnesce egoismulu nu pôte exista binele comunu. Școlă promite drepturi, remunerațiuni materiale, și idea datoriei o atinge numai pe unu alu doile planū; și unde nu este puternicū înrădăcinată idea datoriei, basată pe ea însăși, fără perspective, acolo nu pôte fi activitate bine înțelēsă și fructiferă.

Biserica, din contra, smulge omulu până și umbra de încredere în sine, făcāndulu tot sciutoriū, tot puternicū, numai în Dumneđu. Biserica spune necontentitū ceea ce spune și realitatea, că *Dumneđu mândrilorū li stă împrotivă și numai celorū umiliți li dă dărurile sale*. Biserica combate necontentitū egoismulu, și fericescce numai pe cei smeriți [săraci] în spiritulu lorū, pe cei ce-și recunoscū și plāngū greșelele, pe cei blānși, pe cei milostivi, pe cei sinceri [curați] în inima lorū, pe cei ce flāmāndescū și însetēză de dreptate, pe cei ce suferū persecuțiuni din partea contrarilorū, pentru numele lui Dumneđu. Ea declară prin profetulū, că jertfa bine plăcută lui Dumneđu este *spiritulu umilitū și că inima înfrāntă și smerită n'o urgisescce Dumneđu*.

Biserica recomandă o dragoste nemārginită cātră Dumneđu și aprōpele, și semnul caracteristicū, care distinge pe bunulu creștinu, îl pune în iubire: *Întru acesta vorū cunoșce toți că sunteți discipuli ai mei, dice Māntuitoriulu, de veți avea dragoste între voi. Și: celū ce este mai mare între voi, să fie servitoriulu tuturorū.*

Biserica nu promite drepturi, ci lasă ca ele să vină dela sine, pentru adevăratulu meritū: *Căutați mai întâiū, dice Māntuitoriulu, împărăția lui Dumneđu și dreptatea (virtutea) lui, și toate cele-lalte se vorū adauge vouă. Și: Luați jugulu meu preste voi și vē învățați dela mine, că sunt blānd și smerit cu inima, și veți găsi repaosū sufletelorū vōstre, căci jugulu meu este bunū și sarcina mea ușoră. Și în fine, celū ce nu-și ia crucea și să-mă urmeze, nu este vrednicū de mine: căci fiulū omulu n'a venitū ca să-î servescă altū, ci să servescă elū și să-și dea viața pentru toți.*

Ei bine, cine nu simte că asemenea principii, aplicate, sunt singure capabile de a da și individorū, și familiilorū, și societăței, adevărata fericire? Noi privimū în cărți idealulu adevăra-

tei vieți creștine, din secolile primitive, și ne minunăm. Și nu ne minunăm numai noi; s'au minunat păgânii chiar, au admirat dragostea creștină, și s'au sfărâmat toate puterile contra Crucii triumfătoare.

Dar pentru a aplica principiile Evangelice în viața fie-cărui creștin și a face din el un demn cetățean al pământului și al cerului, Biserica, această școală a vieții după Dumnezeu, are trebuință neapărată de doi factori principali: de *dascăli buni și școlari asiduoși*.

Nenorocire însă, că cea mai mare parte din preoți, poate că și din cauza lipselor de tot felul ce îndură, nu-și fac datoria conștiințos, nu știu a se face tuturoră toate ca pre toți să-i dobândescă. Dar mai mare nenorocire, că cetățenii creștini, fii luminei, școlarii Evangheliei, fug de lumină, nu vin să asculte Evangelia, nu frecventăză școala duhovnică. Și nu sunt scusabili nici cum în pretextul ce pun, că nu găsesc preoți buni; pentru că în biserică glasul Evangheliei, glasul Domnului, este supremul învățător; preotul nu este decât organul prin care vorbește și lucrăză însuși Dumnezeu. În veacurile primitive creștine nu se poate dice că erau preoți învățați; totuși bisericile erau pline de școlarii Evangheliei. Câți păgâni nu s'au convertit numai din auzul a două trei cuvinte din sânta Evangelie! câți alții nu s'au atins până în fundul inimei lor, numai vedând viața creștinilor, numai asistând o singură dată la rugăciunile și agapiile lor! Câți păcătoși nepocâți au devenit cei mai mari sânti, numai atingând pragul bisericii, numai deschidând o carte sacră! Unu Augustin, unu Ambrosie alu Mediolanului, unu Iustin Filosoful, unu Ciprianu Vrajitorul, și alții, cari au devenit cei mai mari părinți ai bisericii; unu Moisi, unu David tâlhariu, o Marie Egiptencă, vestiți prin degradarea lor morală, și cari au devenit mai în urmă modele de sântenie, — ar trebui să îndemne, să încurajeze pe tot creștinul cătră a iubi și căuta calea bisericii — în care se petrecu asemenea minuni.

Nu ne rușinăm, iubitoru, a da răspunsu ori cui ne-ar întreba seriosu despre credința noastră; dar, din nenorocire, trăim într'unu seculu de indiferentism religios: cei mari, cari ar trebui să dea ei exemple celor mici, nu facu pentru biserică ce ar trebui să facă. Ar fi de dorit să imitam cu toți pe bunii nostri suverani, cari se distingă prin virtute și unu exemplar devotament religios. Cei mici neavând îndemnuri din partea celor mari, se retragă. Cei interesați a pescui în apă tulbure defaimă și descrediteză anume instituțiunile noastre cele mai

salutare. Așa spre exemplu, milostenia la săraci, care nu mai departe de cătu cu trei-deci de ani în urmă, era virtutea principală ce caracteriza pe moșii și părinții nostri, cari în toate Sămbetele împărțiau pâne și bucate, nu numai săracilor de pe strade, ci și celor închiși în grosuri și prin temnițe, — astăzi este pusă la censură tocmai de cei ce se pretind lumina lumei! s'au găsit oameni cari se critice chiar prin publicitate, că dispozițiunea luată ca preoții să mijlocască cătră bogați a veni în ajutorul săracilor, este rea, sub pretextu că prin această s'ar sustrage omeni de la muncă.

Ei bine, asemenea idee nenorocită și care aduce desonore omenirii, nu și-ar fi luat naștere, dacă autorul ei ar fi cugetat mai seriosu, sau ar fi discutat cel puțin cu vre unu dintre cei mai simpli preoți. Ar fi aflat atunci că milostenia la săraci este cea mai străveche instituțiune din lume; că Mântuitorul a rădicat-o la rangul de primă virtute în biserică sa; că creștinii din tot timpul au practicat-o până la punctul de ași distribui (unii) întrégă avere la săraci; și că această instituțiune nu se referă atâta la săraci, precăt la bogați; căci este singurul mijloc prin care bogații justifică traiul lor pe pământ, singurul mijloc prin care ei devin o *provedință divină*, sau, precum se exprimă dreptul Iov: *Ochiu ai orbilor, picioru ologilor, părinții săracilor*; singurul mijloc, dicu, prin care bogații își capătă mântuirea sufletescă și stima lumei suferinde.

Milostenia, iubitoru, precum și rugăciunea, și postul, și pocăința, sunt instrumentele prin care se regenerăză întrégă noastră natură, spirituală și corporală; așa că din mândri, aroganți, nesimțitori, împetriți, cum mai toți și mai totdeauna suntem naturalmente, devenim docili, umiliți, compătitori, buni și blânzi. Considerați aceste virtuți ca o gimnastică spirituală, prin care inima noastră împetrită să schimbă în inimă blândă și creștinescă. Considerați-le ca instrumente de școală, reclamate de cea mai bună metodă a Dascalilor nostri spirituali, pentru instruirea, creșterea și perfecțiunarea școlariilor Evangheliei, meniți a schimba și mai în bine fața lumei. Dacă nu s'ar fi sămănat odată asemenea principii mântuitoare, credeți că societățile omenesci ar fi ajunsu la gradul de cultură și civilizație în care se găsesc astăzi? Oare ar fi existat Monastirile, bisericile, școlele, Spitalele, Orfanotrofiile, Gheronto-trofiile, Asiliurile de tot felul pentru omenirea suferindă, dacă bătrânii nostri ar fi judecatu tot așa de ușor ca și noi asupra marelor principii Evangelice, aduse în lume de domnul nostru Isus Christos și propagate prin Dumneșecii sei apostoli?!

Sau dacă s'ar fi mărginitu numai ași trombița faptele, ne devenite însă realitate!!!

Iacă, Iubiților mei fii și frați în Domnul, materia ce smerenia Năstră propunem dragostei Văstre spre meditare, cu ocasiunea întrodurerei năstre în sântul și marele post. Și vă rugăm, în interesul cel mai vital al fie-căruia în parte, în interesul bunei stări și a prosperității familiilor văstre, în interesul Societății în genere, în interesul acestui de Dumneșeu păditu Regat al României care este Patria năstră comună, — ca să iubiți biserica, să vă apropiați de ea, să aplicați în viața văstră mântuitoarele sale exerciții duhovnicesci, cel puțin în dorința de a le cunăscă și cerca spre sciința. Aveți cătră biserică măcar bunăvoința cu care onorați teatrurile și alte petreceri publice. Contribuiți cu toții în a vă îndemna mutualu la santele serviri bisericesci. Puneți tinerilor și copiilor vostri chiar și mici premii pentru a-i îndemna și încuraja să frecventeze santele locășuri; căci *mai bună este o di în curșile Domnului*, duple cum se exprimă Profet-Impăratul, *de cât mii în locășurile păcătoșilor*. Numai hotărșirea, numai cercarea, vă va face să cunăscăți, să simșitiți, cât de bunu este jugul Domnului, și cât de ușor și folositoru fi este sarcina.

Charul Domnului nostru Isus Christos și dragostea lui Dumneșeu-Tatalui, și comunicarea sântului Duh să fie cu voi cu toți. Amin.

Catichisațiunea în școlele populare.

Când creștinii sunt datorii să viețușcă după poruncile lui Dșeu, pentru fericirea lor, atunci cineva are și datoria, ca să-i deprindă din pruncie a sci cele ale religiei și moralei, pentruca să se pôtă deprinde a viețui după aceste principii.

Cum se deprindă elevii ađi în acășta chemare vedem fie care în jurul nostru. Resultatul acestei îngrijiri încă ilu vedem fie care la cei ce ajungu în vîrstă; ilu vedem din statistica celor imorali în parochie, celor imorali în protopopiate și în diecese, căci casurile din anu în anu se înmulțesc. Se înmulțescu bețivii, se înmulțescu furii, se înmulțescu nascerile ilegali, se înmulțescu concubinatele, se înmulțescu deosebitu cei ce nu mai voru se scie de religie și biserică.

Unde e îngrijirea a nu se lăți destrăbălarea și cum să îngrijim?

Precum la educațiune așa suntem datorii a priveghia și a preda instrucțiunea religiei și moralei. Educațiunea la poporul nostru de josu o predaș părinții cu multă îngrijire și în modu naturalu. Precum aici se interesă ei de o creștere bună cu frica lui Dșeu, așa la predarea

religiei și moralei ar fi să se intereseze cineva tot cu aceași îngrijire.

Pruncii cari au primitu bune sfaturi dela părinți și ș'au înrădăcinat la inima lor o deprindere bună a creșterei bune esu între servitorii destrăbalați, într'o lume nerușinată, vedu destule necuvințe, și rari sunt casurile unde vedem că se abatū ei dela cele ce i-au învățatū părinții. Pentruce? Pentrucă ei au mai multă încredere în părinții lor de cât în tătă lumea; sunt mai sfinte sfaturile părinților lor decât cele ce i le spunū străinii. Dela acestea se abatū atunci când capetă alți părinți, pre învățatoru, atunci reflectă și pruncii că învățatorii sunt mai înțelepți de cât părinții lor, pentrucă de aceea i-au datū părinții să învețe carte. I-au datū însă să învețe și religie, dar cui i-au încredințatū ei?

Cu acășta îngrijire suntem nelămuriți, căci cine implinesce acășta datorie sfântă astădi? Și cine sunt răspundători față de acășta chemare a creșterii religioșe morale.

În multe locuri ne aflamu în privința acășta astfelu, că toti cu toți nu îngrijimū, ci din contră contribuim la destrăbălarea poporului nostru și puținii sunt cari flū zidescū.

Nu e demultū, ci atunci, când nu aveam ca ađi preoți încâtva luminați, biserică învăța pe prunci nu numai religia dară și cetirea, și scrierea după metodele prea greușe de atunci. Ađi sunt multe locuri unde preoții nu sciu cum învăța pruncii parochiei sale religia și totuși aștēptă, ca se devie ei creștini buni și evlavioși!

Ađi în tôte indiferentismū dară mai multū în cele ale Religiei și moralei; în tôte desprețu dară mai multū de biserică. Și cu tôte acestea inteligința strigă: scutu în biserică, desvoltare pre singurulū terenū bisericescū, și progresū! O satiră întrēgă.

Cine implinesce ađi chemarea de catichetū în școlele populare confesionale? În mai tôte școlele o implinesce învățatorulū! elū însă în mai multe comune nu e clericū, nu e teologū și pre lângă acășta după multele desbateri de prin conferințele învățatoresci și prin consultări și-a căștigatū părerea, că studiulū religiei este de prisos, dacă nu, după manualele vechi, chiar stricaciosū. Cu o astfelu de credința este sermanulū învățatorū obligatū se mai predea pre lângă multele obiecte și studiulū religiei.

Normativulū pentru școlele populare din Archidieceșă votatu de Sinodulū archidieceșanū din anulū 1882 câtū și planulū de învățamentū în diecesa arădană definesce și prevede studiulū religiei. Definesce însemnătatea studiulū religiei că este: a influința asupra creșterei morale religioșe a elevilorū. Lămuresce că este a face pre

elevi cunoscuți cu principiile învățătorei simbolice ale bisericii ortodoxe și ale da o iconă a dezvoltării bisericești din vechime și până în prezent. Prevede materialul care este a-se preda în școala populară cu totul nou intuitiv, dară nu prevede manuale și nici cine are a-lu preda. Cine sunt chemați a-lu preda și cine să îngrijască?

Chemarea de a preda religia după st. canone o au preoții și nu învățătorii.

Canonul 2 alu sinodului ecumenic alu VII prescrie: „Toți creștinii mireni trebuie a cugeta și a-se îndeletnici în dreptățile lui Ddeu; iară cei ierosiți sunt datorî se scie noimele sf. scripturî și se învețe din ele pre poporul se.” Iară canonul 64 alu sinodului alu VI legiuiesce: „Nu se cuvîne mireanului a porni cuvântu în publicu sau a înveța însușindu-și diregătorie dascalască.”

În specialu însă Compendiul dreptului canonic în § 186 la îndatoririle unu parochu în p. 6 îndatoréză: a ține în biserică în lunele de vară cu tinerimea adultă, iară cu cea școlară în școlă, catichisațiune în orele destinate de cătră stăpânirea bisericească.

Iată cine are chemarea pentru studiul religiei; preoții sunt datorî și respundători.

Îngrijirea însă pentru această datorie o prevede § 174 p. 3 din Statutul organicu. Sinodul episcopescu: „are a ține consultări și a aduce hotărîri asupra religiosității și moralei clerului și poporului credinciosu din Metropole.”

m.

D i v e r s e.

* **Consistoriul arădanu** e convocatū pe Joi în 10/22. Martiu la ședință plenară, cu începere la 9 ore nainte de mèdeși. Obiectul principalu alu deliberățiunilor sale va fi alegerea de protopopu pentru protopopiatul Șiriei.

* **Societatea „Progresul.”** Anunciăm cu bucurie dispușetiunile făcute pentru constituirea societății culturale „Progresul” în Arad. Iată Convocarea ce primirăm în privința acesta: Români din Arad, fără diferență de rangū și clase, sunt poștiți a participa la adunarea generală ce se va ține în 13/25. Martie a. c. în școala din centru după sevrșirea S. Liturgie, pentru înființarea unei societăți culturale sub titlul: „Progresul.”

* **Foile magiare**, chiar și cele mai înversunate, ca „Fügetlenség” și „Pesti Napló” vèșînd atitudinea resolută ce a luatū ierarchia bisericești române ortodoxe câtū și toți români în genere față cu proiectul de lege pentru școlele medii, au început a-se arăta foarte îngrijiate de consecințele fanatismului loru politicu. „Pesti Napló” vrea să pună totă vina pentru aceste mișcări asupra Metropolitului nostru Miron Romanul. Elu dice că Metropolitul putea să mèrgă la Dlū Trefort spre a-i descoperi verbalu îngrijirile și scrupulii seî, iară să nu protesteze în

scrișu contra acelu proiectu. Așa? dar n'a fost Metropolitul altă dată în persună la Domniî ministri, dar atunci cine au băgatū în samă gravami-nele sale?

* **Parastasū s'a ținutū** Duminecă la 27. Faurū, în comuna Remetea-Thimișană, în memoria fericitului fost profesorū alu institutului clerical-pedagogicū din Arad Dr. Lazar Petroviciu. Acest parastasū, a fost făcut din partea fidelului seū, fost elev Iulian Vuia. Onore Veneratului Domn parochu și asesorū scaunalu Georgiu Chiriția, dar nu mai puțină și Dlū parochu Nicolau Petrescu carele a ținutū o frumoasă cuvântare. ocașională. (Coresp.)

* **„Timpul”** din Bucuresci a început publicarea unu ciclū de articoli foarte interesanți relativu la situațiunea românilor din Austro-Ungaria, mai cu samă din incidentele mișcărilor ce s'au pornitū în contra proiectului de lege pentru maghiarizarea învățămîntului secundarū. Noi detorimū recunoștință auctorului, care nu este greū de ghicitū, pentru esacta espunere a referințelor nòstre bisericesci-politice, față cu statulū maghiarū, și pentru luminaarea opiniunei publice în România în privința acesta.

* **Protestări** au făcut în contra proiectului de lege pentru școlele secundare români din părțile Sibiului într'o adunare de 2000 de omeni, asemenea și români din părțile Hunidorei într'o adunare de 1500 de persone în Deva.

† **Necrologū.** Dimitrie Turcu renumitul pictorū istor. a încetatū din viețā la 19. Faurū st. v. în alu 73-lea anū alu vieții sale. Înarmorntarea s'a făcut în Oravița-montană, asistându la oficiul funebralu 5 preoți sub conducerea Prē O. D. Protopresviterū Andreiu Ghidiu, carele la finea oficiului funebralu, rosti o cuvântare amesuratū actului, carea stòrsă lacrimi din ochii rudelor, amicilor și cunoscuților defunctului. D. Turcu lāsă în lacrimi o mulțime de consăngeni. Fie-i țerina ușorā și memoria eternā!

* **Bibliografie.** A eșitū de sub tipariū: *Legendarū* s'au *Carte de Cotire* pentru școlele populare de Vasile Petri. Partea I-a pentru alu 3-le și alu 4-le anū de școlă. *Edițiunea II. cu ortografia academiēi române.* Prețulū unu exemplarū legatū numai 40 cr. v. a. Editura autorului în Năsăud (Naszód). — *„Idealulū învățatorului român.”* Studiū socialū de Ion Dariusu, învățatorū la școlele primare din Satulung. Brașovū. Tipografia Alexi. Prețulū 20 cr. v. a. 2 cr. porto. Se află de vèndare la autorulū, per Brassó.

* **Consemnarea ofertelor benevole**, incurse la oficiul protopresviteralū din tractulū Hassiașului, pe sēma „Alumneelorū” din Timișora și Arad. Dlū protop. G. Creșianescu, care în totdeuna au aratatū adevărată interesare pentru cauzele nòstre publice, ne trimite spre publicare o consemnare de ajutòrele colectate de Dsa în favorulū alumneelorū nòstre, cea ce și facemū, dorindū ca Dlū Creșianescu să aibă mulți imitatori. G. Creșianescu prot. 5*) fl. Timișora, 1 fl. Arad; Com. Belințu cu tasul 92 cr. Timișora, 92 cr. Arad; Com. Chiseteu cu tasul 55 cr. Timișora, 55 cr. Arad; Com. Budințu cu tasul 54 cr. Timișora, 53 cr. Arad; Com. Ictarū cu tasul 25 cr. Timișora, 25 cr. Arad; Com. Topolovețu cu tasul 50 cr. Timișora, 60 cr. Arad; Com. Șustra cu tasul 60 cr. Timișora, 60 cr. Arad; Com. Susanovețu cu tasul

*) [Ca tacsă anuală.]

32 cr. Timișoara, 28 cr. Arad; Com. Hassiașu cu tasul 44 cr. Timișoara, 44 cr. Arad; Com. Paniova cu tasul 50 cr. Timișoara, 50 cr. Arad; Com. Babșa cu tasul 60 cr. Timișoara, 60 cr. Arad; Com. Tergoviste cu tasul 30 cr. Tim. 30 cr. Arad; Com. Cladova cu tasul 25 cr. Tim. 25 cr. Arad; Com. Dubesci cu tasul 50 cr. Tim. 50 cr. Arad; Com. Gruin cu tasul 43 cr. Tim. 40 cr. Arad; Com. Balințu cu tasul 30 cr. Timișoara, 20 cr. Arad; Com. Leucușesci 55 cr. Tim. 55 cr. Arad; Com. Monostoru cu tasul 1 fl. 06 cr. Tim. 1 fl. 06 cr. Arad; Com. Rachita 30 cr. Tim. 50 cr. Arad; Com. Remetea-lunca cu tasul 50 cr. Tim. 50 cr. Arad; Com. Jabarū cu tasul 1 fl. Tim. 1 fl. Arad; Com. Ohabaforgaciū cu tasul 80 cr. Tim. 60 cr. Arad; Com. Ficatar cu tasul 50 cr. Tim. 50 cr. Arad; Dragoesci cu tasul 29 cr. Tim. 26 cr. Arad; total 17 fl. pentru alumneul din Timișoara, și 12 fl. 89 cr. pentru celū din Arad.

* **Jurnalele romānesci.** Pentru orientarea și înlesnirea la procurarea jurnalelor romānesci de tot felulū, credemū a face unū serviciū publiculū romānescū, dacā vom înregistra aci jurnalele romāne: bisericesci, școlastice, literare și politice din cōci cātū și din colo de Carpați. (Am luatū numai jurnalele care le avemū în schimbū.)

I. Bisericesci.

1. „**Biserica Ortodoxā Romānā**“ (Anulū VII) jurnalū periodicū eclesiasticū, organulū sântulū Sinodū alū Bisericei ortodoxe din Romānia, apare odatā pe lunā în broșurā, sub redacțiunea unū comitetū, alū cārui președinte e Preas. Sa Arhiepiscopul *Silvestru B. Piteșteanu*. Bucuresci. Prețulū 12 lei pe unū anū (5 fl. 70 cr. v. a.)

2. „**Ortodoxul**“ (Anulū IV) fōe eclesiasticā dirijată de *Dr. G. Zotu*. Apare odatā pe sēptēmānā în Bucuresci. Prețulū abonamentulū pe unū anū 12 lei (5 fl. 70 cr. v. a.)

3. „**Candela**“ (Anulū II) jurnalū bisericescū-literarū, apare în Cernăuți (Csernovitz) odatā pe lunā în broșurā, sub redacțiunea protopresviterulū *Dr. Vasiliu Mitrofanovici*, profesorū de Universitate la facultatea de teologie în Cernăuți, și a protopres. *Isidorū Vorobchievici*. Prețulū abonamentulū pe anulū întregū 4 fl. v. a. iar pentru Romānia 12 lei.

4. „**Biserica Romānā**“ (Anulū I) diarū eclesiasticū, ese odatā pe sēptēmānā în fiecare Duminecā. Redactorū Preasāntitulū Arhiepiscopul *Calistratū*, în Bucuresci. Prețulū pentru Austro-Ungaria pe anū 3 fl. v. a. iar pentru Romānia 8 lei.

5. „**Preotulu Romanu**“ diariu basericescu școlastecū si literariu. Proprietariu, redactoru si editoru *Niculae Fekete Negrutiu*. Apare în 1 și 16 și a fiecārei lune în Gheria (Szamosujvár.) Prețulū pe unū anū 4 fl. v. a. pentru Romānia 10 franci.

6. „**Fōia basericēasca**“ Organu pentru cultura religiōsa a clerului si a poporului, redigeata de *Dr. Alesandru Grama*. Apare în Blasiu în 10 și 25 st. nouā a fiecārei lunī. Prețulū pe unū anū 3 fl. v. a.

7. „**Deșteptarea**“ diarū eclesiasticū literarū. Apare la 1 și 15 a fiecārei lune în Iassi. Prețulū abonamentulū pe unū anū 10 franci.

II. Școlastice.

8. „**Invētatorulū**“ (Anulū VI) Revistā pedagogicā a invētatorilorū și invētătorelorū, unulū din cele mai bune jurnale pedagogice, recomandatū invētatorilorū nostri în mai multe rēnduri din partea noastră. A-

pare la 1 și 15 a le fiecārei lunī publicatū de unū comitetū de redacțiune, iar directorulū și proprietariulū jurnalulū este *D. I. Opran*. Prețulū pentru Romānia pe unū anū 8 lei; pentru străinătate 10 lei (5 fl. v. a.) Redacțiā și administratiā în Bucuresci.

9. „**Școlā Romānā**“ (Anulū II) organū alū societății corpului didacticū din Prahova, apare de dōue ori pe lunā în Ploesci, publicatā de unū comitetū de de redacțiune compusū dine dd. *N. I. Micescu*, *I. P. Heliade*, *N. C. Sătrulēn*, *Alesandru Pretorian*, *Iosif Ionescu* jun. Costulū abonamentulū pe unū anū 12 lei; pentru studenți însă și pentru membrii societății prețulū pe jumătate.

10. „**Școlā Practicā**“ Magazinū de lecțiuni și materii pentru instrucțiunea primară, de *Vasilie Petri*. Apare în Nēsăud la prima fiecārei lunī în numere de câte 2 cōle, costā pe anū 3 fl. v. a. plătiți înainte.

11. „**Fōia Școlastecā**“ (Anulū I) Organū pedagogicū literariū și șcientificū, apare în Blasiū la 10 și 25 st. n. a fiecārei lune, sub redacțiunea Dluī *Ioane Germanu*, profes. gimn. Prețulū de prenumerațiune pe unū anū 3 fl. pentru Romānia 8 lei.

12. „**Educatorulū**“ diarū pedagogicū literarū. Organū alū corpului didacticū din „Asilulū Elena Dōmna“ și „Ateneulū Elisabeta.“ Redactorū *Dr. Barbu Constantinescu*. Ese odatā pe sēptēmānā în Bucuresci. Prețulū abonamentulū pe anū pentru Romānia 12 lei, pentru Austro-Ungaria pe anū numai 2 fl. v. a. (Va urma)

Concurs.

În urmarea dispusețiunelorū Consistoriale dte 22. Octomvre Nr. 2779 și 2. Decemvre Nr. 3320 din 1882 prin acēsta se scrie concursū pentru deplinirea vacantulū protopresbiteratū alū *Aradului*, cu terminū până la **10/22. Aprilie 1883.** pe lângā următoarele emoluminte:

A. Din protopresbiteratū :

1) dela fie-care parochū, administratorū de parochie, și capelanū cu capelanie sistemisatā — 124 litre grāu în naturā ;

2) dela fie-care cununiā din protopopiatū 2 fl. dela sēraci 1 fl.

3) pausalū pentru cancelarie până la 200 fl. pe lângā socōtā ascernēndā sinodulū protopopescū.

B. Din parochia Aradū :

4) una sesiune parochialā în naturā,

5) birulū preșescū dela comuna bisericēscā în bani 300 fl. v. a.

6) dotațiune actualā dela orașulū lib. reg. Aradū 285 fl. v. a.

7) Venitele stolarī din parochie.

Condițiune: Cualiificațiunea prescisā pentru protopresbiterū; adeca: recurenți să producā documinte autentice despre acea: că pe lângā sciințele teologice, posedū și cele juridice saū barem filosofice, adeca 8 clase gimnasiale, și că sunt bine meritați pe terenulū bisericescū și școlariū.

Doritoriī de a ocupa acestū postū protopresviteralū sunt poștiți, ca suplicele sale provēdute cu trebuincioșele documinte să le tramitā în terminulū de mai sus la subscrisulū comisariū Consistorialū în Aradū.

Datū din ședința comitetulū protopresbiteralū țēnutā în Aradū la 24. Febr. (8. Mart). 1883.

Iosifū Goldișū, m. p.
protesineclū, comisariū consistorialū.

Ioanū Ciora, m. p.
notariulū comitetulū.

În urma decisiunii Veneratului Consistoriū arădanū dto 3. Februariū a. c. Nr. 3541 B. ex 1882 se escrie concursū pe parochia vacantă de classa primă din comuna *Ecica-Română*, în protopresviteratulū B. Comloșului, până la 27. Martie st. vechiū a. c. când va fi și alegerea.

Emolumintele sunt: I. Una sesiune parochială, din care însă dacă interese ponderose bisericesci arū recere, se va putea o parte escinde și pentru alte trebuințe. II. Birulū și stōlele usuate dela acea parochie. În totalū venitulū anualū face 800 fl. v. a. Dela recurinți se recere cualificațiunea prescrisă pentru parochiele de frunte conform regulamētului pentru parochiū. Recursele aū a se înainta până în 26. Martie st. vechiū a. c. la adresa subscrisului în Nagy-Torák, per Nagy-Becserek, Torontál-megye. Toraculū-mare, 18. Februariū 1883.

Din încredințarea Veneratului Consistoriū:

Paulū Tempea, m. p.
vicariu protopopescū.

Pe basa decisului Venerabilului Consistoriū eparchialū arădanū de dto 20. Ianuariū 1883. Nro. 54. 43 școl. pentru deplinirea postului de învățatoriū la școla gr. or. română din opidulū *Păncota*, în protopresviteratulū Șiriei (Világos) se escrie concursū cu terminū de alegere pe 25. Martiu st. vechiū a. c.

Emolumintele sunt: a) 200 fl. v. a. în bani gata; b) $\frac{1}{2}$ sesiune de pământū comasatū; c) 12 orgii de lemne din care se va încălđi și școla; d) quartirū liber cu grădină de legumi; e) 20 fl. v. a. pentru încălđitulū școlei; f) 20 fl. v. a. ca onorariū pentru lucrările scripturistice; g) 6 fl. v. a. pentru conferință și dela fiecare înmormētare unde va fi pof-titū 40 cr.

Dela recurinți se poftesce se producă: a) Ates-tatū de botezū; b) Testimoniū preparandialū și de cualificațiune; c) Testimoniū de cualificațiune din limba magiară, preferință vor avea cei cu clase gim-nasiale, cari cunoscū limba germână, și cari aū produsū deja probe și rezultate pe terenulū pomăritului și alū horticulturēi. Recursele astfelū instruite adre-sate Comit. parochialū, se le trămită până la ziua de alegere M. O. D. Atanasiu Mera, administ. prot. și inspectorū de școle în Șiria (Világos).

În fine recurinți aū a se presenta în vre-o du-minecă în S. biserică spre a-și arēta desteritatea în cântū și tipicū.

Comitetulū parochialū.

In conțelegere cu mine: **Atanasiu Mera**, m. p. administra-torū protopopescū și inspectorū de școle.

Se escrie concursū pentru îndeplinirea postului de învățatorēsă la școla de fetițe confesională română din comuna *Voivodințū*, cottulū Temișului, cu terminū de alegere pe 3. Apriliu st. vechiū a. c.

Emolumintele sunt: 300 fl. v. a. în bani gata, 6 fl. v. a. pentru scripturistică, 4 orgii de lemne și quartirū liberū.

Doritōrele de a ocupa acestū postū sunt avi-sate a-și trimitte recursele lorū instruite conform stat. org. până la ziua de alegere, adresate comitetului

parochialū la prea On. Domnū ppbterū Ioane Popo-vici, în Mercina per Varadia.

Voivodințū, în 20/2 1883.

Comitetulū parochialū.

In conțelegere cu Dlū protopresbiterū tractualū.

Din cauza că în urma concursului publicatū în „Biserica și Școla“ Nr. 39 din anulū 1882, la termi-nulū de 17/29. Octomvre 1882 nu s'au însinuatū re-curenți, pe lângă condițiunile și beneficiile înșirate în concursulū sus amintitū — se publică concursū nou pentru ocuparea postului de învățatorū la școla con-fesională gr. or. din *Brebulū*, diecesa și protopopiatulū Caransebeșu cu terminulū pe 25. Martie 1883. st. v. Brebulū, în 26. Februarie 1883.

Comitetulū parochialū.

Neputēdu-se face alegere de învățatorū la sta-țiunea vacantă din comuna *Sacul*, în protop. Lugo-șului, se escrie concursū nou, cu terminū până în 3. Aprilie vechiū a. când va fi și alegerea.

Emolumintele sunt: I. Dela comună salariū a-nualū 300 fl. v. a. 10 stāngenī de lemne din care are a se încălđi și școla; 4 jugere de pământū, 8 fl. scripturistică, 10 fl. pentru conferințele învățatoresci, cortelū liberū cu grădină de $\frac{3}{4}$ jugerū. II. 120 fl. v. a. ca remunerațiune dela Nobilulū D. Mihaiu de Hazy proprietariū mare din locū, pentru înstruarea în limba maghiară a copilorū oficianților din locū și ai servitorilorū sei.

Recursele proveđute cu documentele recerute de cualificațiune, aū a se adresa cătră Comitetulū parochialū gr. or. din Sacul și a-se tramite Re. D. Georgiū Pesteanu protop. în Lugoșū.

Comitetulū parochialū.

In conțelegere cu D. protop. și inspectorū școlarū tractualū.

Concursū de licitațiune minnendă.

Subscrișiū în numele Comitetului parochialū gr. or. rom. din *Faz. Varșandū*, cottulū Aradului, tractulū Chișineū, conformū planului și preliminarului de spese aprobate din partea Venerabilului Consistoriū diece-sanū arădanū Nr. 2059 ex. 1882. escrie concursū de licitațiune minuendă pentru repararea bisericei și edificarea unui turnū nou la aceeași biserică — cu prețulū esclamărei de 1521 fl. 28 cr. — carea licita-țiune va avea locū în localitatea școlei române din Faz. Varșandū la 25. Martiu (6. Apriliu) 1883 la 2 ore după amēđđi.

Planulū cu operatele lui și condițiunile de lici-tațiune se potū vedē la presiulū Comitetului parochialū în Faz. Varșandū.

Se avisēză acei Domni arhitecti, cari ar dori a întreprinde acēsta lucrare, pe terminulū susū indi-catū proveđuți cu unū vadiu de 10% să se presinte la licitare, unde după efeptăirea licitațiunei se va încheia Contractulū, carele în sensulū ordinațiunei Ven. Consistoriū se va substerne spre revisiune și aprobare.

Faz. Varșandū în Faurū 1883.

Demetrie Theodoreanū, m. p.
notariū.

Ioanū Popoviciū, m. p.
preotū ca președinte.